КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Комунального закладу вищої освіти
«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради
від 14 жовтня 2026 р. № 7/2
_____ Задорожна Л.К.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти для виконання функцій кар'єрного освітнього радника

«ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО РАДНИКА В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Одеса, 2026

Розробники: учасники робочої групи Швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти»:

- *Полторак Валентина*, заступниця голови ГО «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» (DOCCU), менеджерка Проєкту DECIDE;
- *Молчанова Юлія*, кандидатка наук з державного управління, доцентка, головна експертка ГО «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» (DOCCU), координаторка компонента 2 «Розбудова демократичних освітніх структур» Проєкту DECIDE;
- *Балабуст Надія*, кандидатка педагогічних наук, національна експертка Проєкту DECIDE;
- *Гриньова Марія*, докторка філософії у галузі освіти та педагогіки, національна експертка Проєкту DECIDE, старша викладачка кафедри філософії освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»;
- *Борер Корінна*, докторка філософії в галузі природничих / точних наук, доцентка Цюрихського педагогічного університету (Швейцарія);
- *Вайдінгер Вільтруд*, докторка філософії в галузі педагогічних наук, професорка Цюрихського педагогічного університету (Швейцарія).

Напрям підвищення кваліфікації: кар’єрне консультування здобувачів освіти на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типової програми підвищення кваліфікації надавачів послуг із професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти на тему “Групова супервізія як інструмент професійної підтримки педагогічних працівників” (наказ МОН України № 1068 від 07.07.2026)

Термін дії програми: до 06 серпня 2031 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми. Розбудова системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти України, реалізація реформи «Нова українська школа», упровадження профільної середньої освіти та запровадження функцій кар'єрного освітнього радника в закладах загальної середньої освіти зумовлюють потребу у відповідній професійній підготовці педагогічних працівників. Особливого значення професійна орієнтація та кар'єрне консультування набувають на рівні базової середньої освіти, коли учні мають здійснити вибір подальшої освітньо-професійної траєкторії та підготуватися до переходу на наступний рівень освіти. В умовах швидких соціально-економічних змін, цифрової трансформації, демографічних та воєнних викликів актуалізується необхідність системної підтримки професійного самовизначення учнів, формування в них компетентності управління кар'єрою та готовності до усвідомленого вибору з урахуванням власних інтересів, здібностей і освітніх можливостей, особливостей української системи освіти та національного ринку праці.

Освітню програму розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти для виконання функцій кар'єрного освітнього радника «Організація діяльності кар'єрного освітнього радника в закладі загальної середньої освіти», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 06 серпня 2026 року № 1327 (далі – Типова програма), з урахуванням варіативного складника для базової середньої освіти. Освітня програма спрямована на формування та розвиток у педагогічних працівників компетентностей, необхідних для виконання функцій кар'єрного освітнього радника, організації професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів базової середньої освіти, забезпечення їх кар'єрного супроводу, професійної взаємодії з учасниками освітнього процесу та іншими партнерами, а також створення безпечного, інклюзивного, підтримувального та кар'єро орієнтованого освітнього середовища.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які виконуватимуть функції кар'єрного освітнього радника на рівні базової середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 90 год (3 кредити ЄКТС).

Особливості реалізації освітньої програми. Освітня програма реалізується в повному обсязі — 90 годин (3 кредити ЄКТС) — та відповідно до структури Типової програми охоплює обов'язкові модулі 1 і 2 та варіативний складник модуля 3 для базової середньої освіти. Підготовка орієнтована на практичне виконання педагогічними працівниками функцій кар'єрного освітнього радника зі здобувачами базової середньої освіти.

Зміст освітньої програми передбачає формування цілісного розуміння місії, професійних ролей, трудових функцій, компетентностей та етичних засад діяльності кар'єрного освітнього радника; опанування сучасних підходів, технологій та інструментів професійної орієнтації і кар'єрного консультування; організацію індивідуальної та групової профорієнтаційної роботи; здійснення профорієнтаційної діагностики; формування в учнів готовності до вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії; інтеграцію професійної орієнтації та кар'єрного консультування в освітній процес базової середньої освіти та розбудову партнерської взаємодії для розширення можливостей професійного самовизначення учнів.

До змісту освітньої програми інтегровано міжнародний досвід Zurich University of Teacher Education (Швейцарія) та напрацювання освітнього курсу JOBS (Job Orientation Training in Businesses and Schools), спрямованого на підтримку професійного самовизначення учнівства. Реалізація програми ґрунтується на діяльнісному та практико

орієнтованому підходах і передбачає поєднання опанування теоретичних засад із практичним відпрацюванням технологій та інструментів, необхідних для здійснення професійної діяльності кар'єрного освітнього радника.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очна; дистанційна — у синхронному та асинхронному режимах).

Мета підвищення кваліфікації: формування та розвиток компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, необхідних для виконання функцій кар'єрного освітнього радника, організації професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти на рівні базової середньої освіти відповідно до принципів Нової української школи.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити слухачів з державною політикою, нормативно-правовими засадами, європейськими підходами та сучасними тенденціями розвитку професійної орієнтації і кар'єрного консультування в системі освіти;
- сформувати цілісне розуміння місії, професійних ролей, трудових функцій, етичних засад діяльності кар'єрного освітнього радника в закладі загальної середньої освіти;
- розвивати здатність планувати, організовувати, координувати та оцінювати систему професійної орієнтації і кар'єрного консультування в закладі загальної середньої освіти;
- сформувати вміння здійснювати індивідуальний і груповий кар'єрний супровід здобувачів освіти із застосуванням сучасних технологій, методів та інструментів профорієнтаційної діагностики, зокрема цифрових;
- розвивати вміння формувати в учнів компетентність управління кар'єрою, готовність до усвідомленого вибору освітньо-професійної траєкторії, розвитку кар'єрної адаптивності та навичок навчання впродовж життя;
- сформувати готовність інтегрувати професійну орієнтацію і кар'єрне консультування в освітній процес базової середньої освіти, зокрема шляхом реалізації курсу за вибором «Професії», та застосовувати практико орієнтовані форми професійної орієнтації;
- розвивати навички створення безпечного, інклюзивного, безбар'єрного та підтримувального освітнього середовища під час здійснення професійної орієнтації та кар'єрного консультування;
- розвивати навички професійної взаємодії із педагогічними працівниками, батьками, роботодавцями, органами місцевого самоврядування, закладами професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, службами зайнятості та іншими партнерами;
- сформувати готовність до професійної рефлексії, самооцінювання професійної діяльності та безперервного професійного розвитку.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться. Освітня програма передбачає формування та розвиток у педагогічних працівників ЗЗСО компетентностей (здатностей), визначених Типовою програмою, з урахуванням особливостей здійснення професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів базової середньої освіти.

Після набуття чинності професійного стандарту за професією «Кар'єрний освітній радник» перелік компетентностей, визначених освітньою програмою, підлягає приведенню у відповідність до компетентностей, передбачених професійним стандартом.

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Після завершення навчання педагогічні працівники зможуть:

- застосовувати нормативно-правові акти, сучасні наукові підходи та європейські практики професійної орієнтації та кар'єрного консультування у професійній діяльності;
- виконувати функції кар'єрного освітнього радника відповідно до визначених професійних ролей, принципів етичної діяльності та вимог сучасної системи освіти;
- планувати, організовувати, координувати та оцінювати систему професійної орієнтації і кар'єрного консультування в закладі загальної середньої освіти;
- проводити індивідуальне та групове кар'єрне консультування, використовувати сучасні технології, методи, цифрові сервіси та інструменти профорієнтаційної діагностики;
- визначати освітні потреби, здібності, професійні інтереси та наміри, кар'єрний потенціал здобувачів освіти, інтерпретувати результати профорієнтаційної діагностики та використовувати їх під час планування кар'єрного супроводу;
- сприяти формуванню в учнів компетентності управління кар'єрою, розвитку навичок самопізнання, ухвалення рішень, планування індивідуальної освітньо-професійної траєкторії, кар'єрної адаптивності й готовності до навчання впродовж життя;
- проєктувати і реалізовувати індивідуальні й групові профорієнтаційні заходи, професійні проби, навчальні візити, кар'єрні клуби та інші практико орієнтовані форми роботи;
- інтегрувати професійну орієнтацію та кар'єрне консультування в освітній процес базової середньої освіти, зокрема шляхом реалізації курсу за вибором «Професії», з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти;
- створювати безпечне, підтримувальне, інклюзивне та безбар'єрне середовище для професійного самовизначення учнів;
- налагоджувати ефективну взаємодію з педагогічними працівниками, батьками, роботодавцями, органами місцевого самоврядування, службами зайнятості та іншими партнерами з метою забезпечення професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти;
- здійснювати моніторинг результативності професійної орієнтації та кар'єрного консультування, аналізувати власну професійну діяльність, планувати професійний розвиток.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання спрямоване на визначення рівня досягнення учасниками очікуваних результатів навчання та їхньої готовності до виконання функцій кар'єрного освітнього радника на рівні базової середньої освіти.

Оцінювання здійснюється за результатами виконання завдань для самостійної роботи та проходження контрольного заходу після завершення кожного модуля. Завдання для самостійної роботи мають практико орієнтований характер та оцінюються за системою «зараховано / не зараховано» відповідно до визначених критеріїв. Контрольний захід після завершення кожного модуля спрямований на перевірку досягнення очікуваних результатів навчання відповідно до його змісту. Сукупність контрольних заходів за трьома модулями забезпечує оцінювання визначених програмою очікуваних результатів підвищення кваліфікації.

Результати контрольних заходів оцінюються за 30-бальною шкалою. Після завершення кожного модуля передбачено виконання контрольного завдання, яке оцінюється за 5 критеріями. За кожним критерієм передбачено оцінювання від 0 до 2 балів: 0 балів — критерій не виконано; 1 бал — критерій виконано частково; 2 бали — критерій виконано повністю. Максимальна кількість балів за контрольний захід після завершення кожного модуля становить 10 балів. Умовою успішного проходження контрольного заходу

за кожним модулем є отримання не менше 6 балів із 10 можливих. Максимальна кількість балів за результатами трьох контрольних заходів становить 30 балів.

Успішне завершення навчання за освітньою програмою та отримання документа про підвищення кваліфікації передбачають одночасне виконання таких умов: участь не менше ніж у 80 % лекційних і практичних занять; отримання результату «зараховано» за всі передбачені завдання для самостійної роботи; успішне проходження контрольного заходу за кожним із трьох модулів із отриманням не менше 6 балів із 10 за кожен.

Вартість. Безоплатне надання освітньої послуги.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації.

1. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО РАДНИКА					
Тема 1.1. Концептуальні та нормативно-правові засади професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти України	2	2	2	-	**6**
Тема 1.2. Європейські засади та практики професійної орієнтації і кар'єрного консультування та їх інтеграція в освітній процес закладу загальної середньої освіти	2	2	2	-	**6**
Тема 1.3. Професійний профіль кар'єрного освітнього радника	2	2	-	-	**4**
Тема 1.4. Організаційні засади діяльності кар'єрного освітнього радника в умовах Нової української школи	2	2	2	-	**6**
Контрольні заходи	-	-	-	4	**4**
Разом за модулем	**8**	**8**	**6**	**4**	**26**
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО РАДНИКА В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
Тема 2.1. Психолого-педагогічні засади професійного самовизначення здобувачів освіти в діяльності кар'єрного освітнього радника	2	2	-	-	**4**

Тема 2.2. Профорієнтаційна діагностика здобувачів освіти в діяльності кар'єрного освітнього радника	-	4	2	-	**6**
Тема 2.3. Технології та інструменти кар'єрного консультування для побудови індивідуальної освітньо-професійної траєкторії здобувачів освіти	-	4	-	-	**4**
Тема 2.4. Організація групової та індивідуальної профорієнтаційної роботи в закладі загальної середньої освіти	2	2	2	-	**6**
Тема 2.5. Створення безпечного, підтримувального, інклюзивного освітнього середовища для здійснення професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти	2	2	-	-	**4**
Тема 2.6. Розбудова партнерської мережі для забезпечення професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти	2	2	2	-	**6**
Контрольні заходи	-	-	-	4	**4**
Разом за модулем	**8**	**16**	**6**	**4**	**34**
МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ НА РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
Тема 3.1. Інтеграція професійної орієнтації та кар'єрного консультування в освітній процес закладів базової середньої освіти	2	6	2	-	**10**
Тема 3.2. Підготовка учнів закладів базової середньої освіти до вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії	2	6	2	-	**10**
Тема 3.3. Практико орієнтовані форми професійної орієнтації та кар'єрного консультування	-	4	2	-	**6**
Контрольні заходи	-	-	-	4	**4**
Разом за модулем	**4**	**16**	**6**	**4**	**30**
Усього	**20**	**40**	**18**	**12**	**90**

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ
МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО РАДНИКА

Тема 1.1. Концептуальні та нормативно-правові засади професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти України

Сучасні виклики професійного самовизначення здобувачів освіти та роль професійної орієнтації в забезпеченні їхньої успішної освітньої і професійної самореалізації. Загальнонаціональні тенденції ринку праці та їх значення для професійної орієнтації здобувачів освіти. Вплив цифрової трансформації, автоматизації, роботизації, штучного інтелекту, демографічних процесів, воєнних і післявоєнних викликів на структуру зайнятості, професії та вимоги до компетентностей. Компетентності майбутнього, концепція навчання впродовж життя, кар'єрна адаптивність, кар'єрна стійкість і нелінійні кар'єрні траєкторії.

Державна політика України у сфері професійної орієнтації та кар'єрного консультування. Концепція професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти України на 2025–2030 роки. Профільна середня освіта в контексті реформи «Нова українська школа» та її взаємозв'язок із розвитком системи професійної орієнтації.

Нормативно-правове забезпечення професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі освіти. Інституціоналізація кар'єрного освітнього радництва в системі загальної середньої освіти.

Практичне відпрацювання: аналіз нормативно-правових документів для визначення засад організації професійної орієнтації та кар'єрного консультування в системі загальної середньої освіти. Аналіз сучасних тенденцій ринку праці в контексті визначення завдань професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти.

Тема 1.2. Європейські засади та практики професійної орієнтації і кар'єрного консультування та їх інтеграція в освітній процес закладу загальної середньої освіти

Європейська політика у сфері професійної орієнтації та кар'єрного консультування. Концепції Lifelong Learning і Lifelong Guidance як основа побудови сучасної системи кар'єрного супроводу здобувачів освіти. Ціннісні засади кар'єрного супроводу: інклюзивність, рівність можливостей, гендерна чутливість, доступність кар'єрних послуг і підтримка різноманітності.

Європейські рамки компетентностей LifeComp та EntreComp у контексті професійного самовизначення здобувачів освіти. Компетентності управління кар'єрою (Career Management Skills): структура та значення для самопізнання, ухвалення кар'єрних рішень, планування освітньо-професійної траєкторії, професійної мобільності, кар'єрної адаптивності та навчання впродовж життя. Навички для життя як основа готовності здобувачів освіти діяти самостійно, ухвалювати рішення, взаємодіяти та адаптуватися до змін.

Практика кар'єрного супроводу здобувачів освіти як процес підтримки самопізнання, дослідження освітніх і професійних можливостей, набуття досвіду, рефлексії та поступового професійного самовизначення. Європейські ресурси Europass, Euroguidance, ESCO та можливості їх використання у професійній орієнтації й кар'єрному консультуванні. Інтеграція європейських засад, практик та інструментів у діяльність закладу загальної середньої освіти.

Практичне відпрацювання: використання ресурсів Europass, ESCO та Euroguidance для розв'язання практичних завдань у діяльності кар'єрного освітнього радника. Аналіз можливостей використання Career Management Skills, рамок компетентностей LifeComp та EntreComp і практик кар'єрного супроводу в системі професійної орієнтації закладу загальної середньої освіти.

Тема 1.3. Професійний профіль кар'єрного освітнього радника

Місія кар'єрного освітнього радника в сучасній системі освіти та кар'єрного супроводу здобувачів освіти. Професійний стандарт «Кар'єрний освітній радник» (проєкт): мета, призначення та структура документа. Структура професійної діяльності, трудові функції та професійні компетентності кар'єрного освітнього радника. Взаємозв'язок трудових функцій і професійних компетентностей кар'єрного освітнього радника.

Професійні ролі кар'єрного освітнього радника: консультант, фасилітатор, модератор, координатор взаємодії, організатор профорієнтаційної діяльності тощо. Професійні цінності та принципи діяльності кар'єрного освітнього радника: дитиноцентризм, добровільність, конфіденційність, недискримінація, інклюзивність, партнерство, доказовість, академічна доброчесність, повага до права здобувача освіти на усвідомлений вибір освітньої та професійної траєкторії.

Професійна ідентичність кар'єрного освітнього радника, самооцінювання рівня професійної компетентності, рефлексія власної професійної діяльності та планування безперервного професійного розвитку. Підвищення кваліфікації та атестація кар'єрного освітнього радника.

Практичне відпрацювання: аналіз трудових функцій і професійних компетентностей кар'єрного освітнього радника на основі професійного стандарту «Кар'єрний освітній радник» (проєкт). Аналіз професійних ситуацій для визначення професійних ролей кар'єрного освітнього радника та принципів його професійної діяльності.

Тема 1.4. Організаційні засади діяльності кар'єрного освітнього радника в умовах Нової української школи

Умови введення посади кар'єрного освітнього радника до штатного розпису закладу загальної середньої освіти та правові засади фінансування і оплати праці фахівця. Регламентація робочого дня та нормування робочого часу кар'єрного освітнього радника в закладі загальної середньої освіти: раціональний розподіл часу між роботою зі здобувачами освіти й іншими учасниками освітнього процесу та організаційно-методичною діяльністю. Організаційно-правове забезпечення професійної діяльності кар'єрного освітнього радника. Професіограма та посадова інструкція кар'єрного освітнього радника.

Місце кар'єрного освітнього радника в системі професійної орієнтації закладу освіти та відмінності від діяльності інших педагогічних працівників. Розмежування та взаємодоповнюваність функцій кар'єрного освітнього радника, адміністрації закладу освіти, практичного психолога, соціального педагога, класного керівника та інших педагогічних працівників. Моделі взаємодії та координація дій кар'єрного освітнього радника з класними керівниками, практичним психологом, соціальним педагогом, адміністрацією та іншими педагогічними працівниками в межах реалізації наскрізної профорієнтаційної лінії Нової української школи.

Організація системи кар'єрного супроводу в закладі освіти. Планування профорієнтаційної діяльності закладу освіти на основі аналізу потреб здобувачів освіти, наявних ресурсів, можливостей і актуальних викликів. Визначення цілей, очікуваних результатів, індикаторів результативності, строків, відповідальних і необхідних ресурсів. Моніторинг та оцінювання результативності професійної орієнтації і кар'єрного консультування в закладі освіти, використання отриманих результатів для коригування та подальшого планування діяльності.

Документальне забезпечення діяльності кар'єрного освітнього радника: планування профорієнтаційної роботи, облік проведених консультацій і заходів, документування кар'єрного супроводу здобувачів освіти та формування звітності. Організація робочого простору кар'єрного освітнього радника: облаштування кабінету (локації) для проведення індивідуальних та групових профорієнтаційних зустрічей.

Практичне відпрацювання: аналіз розподілу функцій між кар'єрним освітнім радником та іншими педагогічними працівниками. Відпрацювання алгоритмів їх взаємодії та координації дій у системі кар'єрного супроводу здобувачів освіти. Опрацювання зразків документації та планування діяльності кар'єрного освітнього радника з визначенням очікуваних результатів та індикаторів її моніторингу й оцінювання. Моделювання облаштування профорієнтаційного простору (кабінету) з урахуванням вимог безпеки, доступності та конфіденційності.

МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО РАДНИКА В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Психолого-педагогічні засади професійного самовизначення здобувачів освіти в діяльності кар'єрного освітнього радника

Професійне самовизначення як складова особистісного розвитку здобувача освіти. Формування особистісної та професійної ідентичності учнів. Вікові особливості професійного самовизначення в підлітковому та юнацькому віці. Психолого-педагогічна підтримка внутрішніх механізмів професійного самовизначення учнів на різних вікових етапах.

Внутрішні та зовнішні чинники професійного самовизначення здобувачів освіти. Вплив соціального середовища, сім'ї, однолітків, соціальних мереж, гендерних стереотипів та інших соціокультурних чинників на професійне самовизначення сучасної молоді. Психологічні бар'єри, типові помилки та ризики в процесі освітньо-професійного вибору.

Компетентність управління кар'єрою як основа здатності здобувача освіти до усвідомленого професійного самовизначення та побудови освітньо-професійної траєкторії. Структура компетентності управління кар'єрою: персональний компонент (самопізнання, усвідомлення власних інтересів, здібностей, цінностей, ресурсів і професійних намірів); дослідницький компонент (дослідження світу професій, освітніх можливостей і ринку праці); стратегічний компонент (визначення цілей, ухвалення освітньо-професійних рішень і планування освітньо-професійної траєкторії); діяльнісний компонент (реалізація визначених цілей і планів, набуття практичного досвіду та адаптація до змін); інформаційно-пошуковий компонент (пошук, критичне оцінювання та використання інформації про освітні й професійні можливості). Завдання кар'єрного освітнього радника щодо сприяння формуванню компетентності управління кар'єрою та підтримки професійного самовизначення здобувачів освіти з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей.

Практичне відпрацювання: аналіз професійних ситуацій щодо впливу вікових, особистісних і соціальних чинників на професійне самовизначення здобувачів освіти. Аналіз структури компетентності управління кар'єрою та визначення завдань кар'єрного освітнього радника щодо сприяння формуванню її компонентів.

Тема 2.2. Профорієнтаційна діагностика здобувачів освіти в діяльності кар'єрного освітнього радника

Мета, завдання, функції профорієнтаційної діагностики здобувачів освіти. Особливості організації та вимоги до проведення профорієнтаційної діагностики учнів у закладі загальної середньої освіти. Реалізація індивідуального підходу під час вивчення профорієнтаційних установок, цінностей, мотивації, самооцінки та самоефективності здобувачів освіти.

Комплексний підхід до вивчення здібностей, професійних інтересів, схильностей, виявлення актуальних можливостей, сильних сторін, цінностей та професійних прагнень здобувачів освіти. Інструменти профорієнтаційної діагностики (опитувальники, карти інтересів, вправи на самопізнання і саморефлексію), цифрові платформи та онлайн-

інструменти. Вимоги до вибору інструментів профорієнтаційної діагностики з урахуванням вікових особливостей, індивідуальних і освітніх потреб учнів. Виявлення та врахування впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на професійний вибір здобувача освіти під час проведення профорієнтаційної діагностики.

Інтерпретація результатів профорієнтаційної діагностики, підготовка висновків та їх використання для формування індивідуального профілю інтересів здобувачів освіти, визначення їхніх освітніх траєкторій і планування кар'єрного супроводу. Особливості надання конструктивного зворотного зв'язку учням і батькам. Етичні аспекти діяльності кар'єрного освітнього радника: дотримання принципів конфіденційності та захисту персональних даних.

Практичне відпрацювання: аналіз практичних кейсів щодо вибору та особливостей застосування профорієнтаційних інструментів, вправ на самопізнання та самоефективність. Добір профорієнтаційних інструментів відповідно до вікових особливостей, індивідуальних і освітніх потреб здобувачів освіти. Інтерпретація результатів профорієнтаційної діагностики та моделювання надання конструктивного зворотного зв'язку.

Тема 2.3. Технології та інструменти кар'єрного консультування для побудови індивідуальної освітньо-професійної траєкторії здобувачів освіти

Кар'єрне консультування в структурі професійної діяльності кар'єрного освітнього радника. Мета, принципи, етапи та алгоритм кар'єрного консультування. Види кар'єрних консультацій: вступна (настановча), скринінгова, інформаційно-пошукова (навігаційна), проєктувальна та коригувальна, їх призначення і особливості проведення.

Інструменти кар'єрного консультування. Техніки активного слухання, відкритих запитань, фасилітації та підтримки усвідомленого вибору, мовні маркери емпатійного віддзеркалення, скрипти уточнення розмитих тверджень, алгоритми рефреймінгу обмежувальних переконань, протоколи фіксації проміжних результатів консультації, метафоричні карти професійних ролей, візуальні шкали оцінювання впевненості та чеклісти верифікації кар'єрних цілей. Кар'єрний коучинг як технологія підтримки саморефлексії, орієнтації на сильні сторони та супроводу здобувача освіти у пошуку власних рішень; відмінності коучингу від консультування, менторства, терапії та інструктажу. Технології та інструменти аналізу й мінімізації деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на освітньо-професійний вибір здобувача освіти: тиску сім'ї, думки однолітків, впливу соціальних мереж, гендерних стереотипів, коливань ринку праці та сучасних суспільних викликів.

Особливості кар'єрного консультування різних категорій здобувачів освіти. Робота з невизначеністю та кар'єрними сумнівами учнів, психологічна стабілізація, розвиток кар'єрної адаптивності та готовності до ухвалення рішень. Проєктування індивідуальної освітньо-професійної траєкторії і кар'єрного плану для здобувачів освіти, зокрема осіб з особливими освітніми потребами, на засадах безбар'єрності та розумного пристосування. Взаємодія з батьками та іншими учасниками освітнього процесу під час кар'єрного консультування. Цифрові інструменти кар'єрного консультування. Онлайн-платформи, державні вебресурси та інтерактивні сервіси для професійної орієнтації, аналізу ринку праці й освітніх можливостей. Використання платформи Europass для створення цифрового портфоліо та документування досягнень здобувачів освіти. Цифрові сервіси Державної служби зайнятості. Захист персональних даних і цифрова безпека в діяльності кар'єрного освітнього радника.

Кар'єрне портфоліо як інструмент кар'єрного супроводу, документування профорієнтаційного досвіду та рефлексії. Фіксація результатів самопізнання, дослідження професій та освітніх можливостей, набутого профорієнтаційного досвіду, індивідуальних досягнень та освітньо-професійних намірів. Використання портфоліо для самооцінювання сформованості компетентностей управління кар'єрою, простеження індивідуального

поступу та планування подальшої освітньо-професійної траєкторії. Портфоліо як інструмент активної участі здобувача освіти у власному професійному самовизначенні.

Практичне відпрацювання: аналіз професійних ситуацій та добір форм і методів індивідуального й групового кар'єрного супроводу відповідно до запиту, вікових особливостей, індивідуальних та освітніх потреб здобувачів освіти. Моделювання окремих елементів кар'єрної консультації з використанням технік активного слухання, відкритих і рефлексивних запитань та конструктивного зворотного зв'язку. Опрацювання кар'єрного портфоліо та способів його використання для документування профорієнтаційного досвіду, самооцінювання сформованості компетентностей управління кар'єрою, простеження індивідуального поступу та планування подальших кроків.

Тема 2.4. Організація групової та індивідуальної профорієнтаційної роботи в закладі загальної середньої освіти

Мета, завдання та особливості організації індивідуальних і групових форм професійної орієнтації в закладі загальної середньої освіти. Принципи добору форм роботи відповідно до вікових особливостей, освітніх потреб і професійних запитів здобувачів освіти. Співвідношення індивідуальної та групової роботи в системі кар'єрного супроводу здобувачів освіти.

Індивідуальні форми та методи профорієнтаційної роботи: кар'єрний аудит, інформаційне мапування, моделювання професійних ситуацій, співвіднесення індивідуальних особливостей із вимогами професій, контрактування подальших дій, підготовка першого резюме. Визначення доцільності використання різних форм і методів індивідуальної роботи залежно від професійного запиту здобувача освіти.

Групові форми та методи профорієнтаційної роботи: навчальні тренінги, кар'єрні клуби, фасилітаційні сесії, групові дискусії, ділові профорієнтаційні ігри, командне моделювання професійних ситуацій та інші форми групової взаємодії. Використання цифрових інструментів в організації індивідуальної та групової профорієнтаційної роботи. Оцінювання результативності індивідуальних і групових форм професійної орієнтації: критерії, показники та інструменти.

Практичне відпрацювання: добір індивідуальних і групових форм та методів профорієнтаційної роботи відповідно до вікових особливостей, освітніх потреб і професійних запитів здобувачів освіти. Моделювання окремих форм індивідуальної та групової профорієнтаційної роботи. Аналіз способів оцінювання їх результативності.

Тема 2.5. Створення безпечного, підтримувального, інклюзивного освітнього середовища для здійснення професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти

Зміст і структура підтримувального, безпечного та інклюзивного середовища для професійного і кар'єрного розвитку здобувачів освіти. Універсальний дизайн у навчанні та врахування принципів інклюзивного навчання в професійній орієнтації. Виявлення фізичних, когнітивних, соціальних та емоційних бар'єрів участі здобувачів освіти у профорієнтаційній діяльності.

Організація професійної орієнтації з урахуванням індивідуальних освітніх потреб, здібностей, інтересів, соціального досвіду та життєвих обставин учнів. Адаптація інформаційно-методичних та профорієнтаційних матеріалів, профорієнтаційних заходів, методів, інструментів і консультацій до потреб різних категорій здобувачів освіти, зокрема учнів з особливими освітніми потребами, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій, що потребують додаткової підтримки відповідно до принципів універсального дизайну та інклюзивної освіти. Запобігання гендерним, соціальним, культурним і професійним стереотипам у процесі професійного самовизначення. Гендерно чутливий підхід, розвиток

культури поваги до різноманітності, забезпечення рівного доступу до інформації про освіту, професії та кар'єрні можливості.

Безбар'єрна комунікація в професійній орієнтації. Використання коректної термінології, етичних підходів до взаємодії, а також цифрових ресурсів і технологій для забезпечення доступності профорієнтаційних послуг та кар'єрної підтримки для різних категорій учнів. Типові конфлікти у професійній орієнтації та трирівнева рамка реагування: негайна деескалація, структурований діалог, формування превентивної культури.

Практичне відпрацювання: відпрацювання навичок підтримувальної, безбар'єрної та гендерно чутливої комунікації. Аналіз і розв'язання кейсів щодо створення безпечного, інклюзивного та травмоінформованого середовища під час проведення різних форм профорієнтаційної роботи. Оцінювання доступності профорієнтаційного середовища закладу освіти та розроблення маркерів / рекомендацій щодо його вдосконалення. Аналіз конфліктних ситуацій та застосування трирівневої рамки реагування.

Тема 2.6. Розбудова партнерської мережі для забезпечення професійної орієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти

Аналіз соціально-економічного профілю громади та регіонального ринку праці як основа планування професійної орієнтації. Дослідження демографічного й економічного профілю території, моніторинг кадрових потреб, дефіцитних професій і рівня оплати праці, аналіз регіонального замовлення на підготовку фахівців, вивчення вимог роботодавців до професійних компетентностей, використання елементів форсайт-прогнозування перспективних сфер зайнятості.

Міжвідомча та міжсекторальна взаємодія у сфері професійної орієнтації. Соціальне партнерство та мережування суб'єктів професійної орієнтації. Організація співпраці з роботодавцями, підприємствами, молодіжними центрами, Державною службою зайнятості, закладами професійної, фахової передвищої та вищої освіти, громадськими організаціями й органами місцевого самоврядування. Залучення представників професій до профорієнтаційних заходів. Співпраця з органами місцевого самоврядування щодо розширення можливостей професійної орієнтації та працевлаштування випускників, зокрема осіб з особливими освітніми потребами. Партнерство з громадою як ресурс створення реальних можливостей для дослідження світу професій та набуття учнями практичного досвіду.

Формування локальної системи партнерства для професійної орієнтації та кар'єрного супроводу. Взаємозв'язок системи професійної орієнтації закладу освіти із системою професійної орієнтації територіальної громади та регіону. Участь кар'єрного освітнього радника у міжсекторальній взаємодії освіти, місцевої влади, роботодавців та інших партнерів для розширення профорієнтаційних можливостей здобувачів освіти.

Побудова моделі взаємодії «заклад загальної середньої освіти — батьки — органи місцевого самоврядування — роботодавці — заклади професійної, фахової передвищої та вищої освіти». Механізми партнерської взаємодії: договори про співпрацю, спільні плани профорієнтаційних заходів, мережеві програми, формування переліку партнерських організацій і баз для проведення професійних проб. Партнерство з бізнесом / роботодавцями: визначення потенційних партнерів, встановлення першого контакту, визначення спільних інтересів, форматів і взаємної цінності співпраці, підтримання довгострокової взаємодії.

Практичне відпрацювання: мапування потенційних партнерів закладу освіти та моделювання локальної мережі партнерства у сфері професійної орієнтації. Опрацювання алгоритмів та інструментів налагодження співпраці з роботодавцями, органами місцевого самоврядування, закладами освіти та іншими партнерами. Аналіз практичних кейсів партнерської взаємодії у забезпеченні професійної орієнтації та кар'єрного супроводу здобувачів освіти.

МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ НА РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 3.1. Інтеграція професійної орієнтації та кар'єрного консультування в освітній процес закладів базової середньої освіти

Особливості організації професійної орієнтації та кар'єрного консультування в 5–9 класах відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. Формування в здобувачів освіти навичок самопізнання, дослідження світу професій, усвідомлення власних інтересів, здібностей, цінностей і можливостей. Методологічні підходи до організації професійної орієнтації та кар'єрного консультування в базовій середній освіті. Компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, партисипативний та практико орієнтований підходи.

Включення професійної орієнтації та кар'єрного консультування в освітній процес на рівні базової середньої освіти. Включення профорієнтаційного змісту в інваріантний складник освітньої програми через навчальні предмети та інтегровані курси, насамперед соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, а також інших освітніх галузей. Реалізація профорієнтаційного складника у варіативній частині освітньої програми шляхом проєктування і впровадження курсів за вибором, факультативів та інших освітніх компонентів кар'єрного спрямування.

Курс за вибором «Професії» як одна з моделей системної реалізації професійної орієнтації здобувачів освіти 8–9 класів. Мета, завдання, структура та особливості реалізації курсу. Логіка професійного самовизначення в змісті курсу: пізнаю себе – досліджую світ професій і ринок праці – роблю усвідомлений вибір. Практико орієнтований, партисипативний і партнерський характер курсу. Взаємозв'язок курсу з іншими формами професійної орієнтації та діяльністю кар'єрного освітнього радника.

Практичне відпрацювання: аналіз освітньої програми закладу загальної середньої освіти з метою визначення можливостей інтеграції професійної орієнтації та кар'єрного консультування в інваріантний і варіативний складники. Проєктування моделі інтеграції професійної орієнтації в освітній процес базової середньої освіти. Аналіз змісту та особливостей реалізації курсу за вибором «Професії» в системі професійної орієнтації закладу освіти.

Тема 3.2. Підготовка учнів закладів базової середньої освіти до вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії

Освітньо-професійна траєкторія та її роль у кар'єрному розвитку особистості. Підготовка здобувачів освіти до свідомого вибору профілю навчання або спеціальності та подальшого освітнього маршруту після завершення здобуття базової середньої освіти. Використання результатів самопізнання, профорієнтаційної діагностики та кар'єрного консультування для ухвалення учнями обґрунтованих рішень щодо подальшої освітньо-професійної траєкторії.

Ознайомлення здобувачів освіти та їхніх батьків із варіантами здобуття профільної середньої освіти, можливостями академічних ліцеїв, закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти, а також іншими варіантами продовження навчання. Методика ознайомлення учнів із сучасним ринком праці як основою усвідомленого професійного вибору. Використання інформації про потреби регіонального та місцевого ринку праці, перспективи розвитку професій, вимоги роботодавців, рівень і структуру оплати праці, чинники, що впливають на зайнятість і конкурентоспроможність фахівців. Формування в учнів умінь критично оцінювати інформацію про світ професій, аналізувати тенденції ринку праці та прогнозувати перспективи професійного розвитку.

Методичні підходи до формування в учнів уявлень про соціальні, економічні та ціннісні чинники професійного вибору. Використання освітніх ситуацій, вправ і кейсів для

подолання гендерних стереотипів, формування уявлень про гідну працю, права працівників, економічну самостійність, фінансову грамотність і відповідальне планування професійного майбутнього. Система професійної орієнтації територіальної громади та регіону як ресурс підтримки вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії здобувачів освіти. Використання освітніх, професійних і профорієнтаційних можливостей територіальної громади та регіону для розширення досвіду учнів та підтримки їхнього усвідомленого вибору.

Практичне відпрацювання: розроблення системи підготовки учнів 8–9 класів до вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії. Аналіз варіантів продовження навчання та інформації про сучасний ринок праці в контексті підтримки ухвалення учнями усвідомлених освітньо-професійних рішень. Аналіз освітніх, професійних і профорієнтаційних можливостей територіальної громади та регіону, які можуть бути використані для підтримки вибору подальшої освітньо-професійної траєкторії.

Тема 3.3. Практико орієнтовані форми професійної орієнтації та кар'єрного консультування

Формування компетентностей управління кар'єрою засобами практико орієнтованого навчання. Організація практико орієнтованих заходів професійної орієнтації, спрямованих на дослідження здобувачами освіти світу професій і сучасного професійного середовища. Використання навчальних візитів, професійних проб, профорієнтаційних екскурсій, зустрічей із представниками професій, майстер-класів, профорієнтаційних квестів, тематичних тижнів та інших практико орієнтованих форм професійної орієнтації. Використання можливостей партнерської мережі закладу освіти, територіальної громади та регіону для організації навчальних візитів, професійних проб, профорієнтаційних екскурсій та інших форм безпосереднього ознайомлення здобувачів освіти з професійним середовищем.

Навчальні візити та профорієнтаційні екскурсії як інструменти професійної орієнтації, методика їх планування та проведення. Визначення освітньої мети та очікуваних результатів, добір баз проведення, підготовка здобувачів освіти, розроблення навчальних завдань до, під час і після заходу, організація педагогічного супроводу, рефлексії та оцінювання освітніх результатів.

Організаційно-методичне забезпечення практико орієнтованої професійної орієнтації. Алгоритм організації профорієнтаційної екскурсії на підприємство, в установу чи організацію: підготовка організаційної документації, отримання дозволів батьків / законних представників, урегулювання питань фото- та відеофіксації, проведення інструктажу, забезпечення безпеки та відповідальності за збереження життя і здоров'я дітей.

Практичне відпрацювання: проєктування навчального візиту або профорієнтаційної екскурсії: визначення освітньої мети й очікуваних результатів, добір бази проведення, планування підготовки здобувачів освіти, їхньої діяльності під час заходу, рефлексії та документування отриманого профорієнтаційного досвіду. Опрацювання алгоритму та чекліста організації профорієнтаційної екскурсії на підприємство, зразків організаційної документації, інструктажу, дозволів та інших інструментів забезпечення безпечного проведення заходу. Визначення способів оцінювання освітніх результатів практико орієнтованих форм професійної орієнтації.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п#Text
2. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 672. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-п#Text
3. Концепція професійної орієнтації та кар'єрного консультування у системі освіти України на 2025–2030 роки : наказ Міністерства освіти і науки України від 24.11.2025 № 1541. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptsii-profesiinoi-oriientatsii-ta-kariernoho-konsultuvannia-u-systemi-osvity-ukrainy-na-2025-2030-roky-ta-planu-zakhodiv-z-realizatsii-kontseptsii-profesiinoi-oriient
4. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти для виконання функцій кар'єрного освітнього радника «Організація діяльності кар'єрного освітнього радника в закладі загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 06.08.2026 № 1327.
5. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 972). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п#Text
6. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-п#Text
7. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 № 1451. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1451729-24#Text
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
9. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
10. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988- 2016-р#Text
11. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity
12. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства економіки України від 17.09.2021 № 568-21. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf
13. Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.11.2020 № 2425. URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf
14. Професійний стандарт «Викладач закладу вищої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.10.2024 № 1466. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/671/b46/8b1/671b468b176c8465976827.pdf

15. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2000 № 434 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00#Text

Основна література

1. Заєць І. В., Шевенко А. М. Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності : методичні рекомендації. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 124 с. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi73/0054016.pdf
2. Заєць І. В. Сучасна профорієнтаційна діагностика : практичний посібник. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. 278 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747894/1/Практичний%20посібник%20Сучасна%20профорієнтаційна%20діагностика%202025.%20Заєць%20І.В._compressed.pdf
3. Ідеї з організації літніх клубів для дітей в громадах з фокусом на профорієнтацію дітей та підлітків : DECIDE Summer Club «Ми вдома — в Україні». Видання 3-тє, доповнене і перероблене / Жабенко Л., Гриньова М., Балабуст Н., Дробот М., Михайлова Т., Скоропляс Т., Задорожна Є., Гусак А., Омельченко Ю., Кечик О., Крилевець М., Буйдіна О., Кифоренко Т., Воробйова Г., Копилова Л., Боляк А., Боляк Н., Жабенко В., Саєнко Ю., Михалюк С., Бурдюг Н. / за заг. ред. Полторак В., Молчанової Ю. ; Швейцарсько-український проєкт DECIDE — «Децентралізація для розвитку демократичної освіти». Київ, 2026. 280 с. URL:https://decide.in.ua/wp-content/uploads/2026/06/ideyi-z-organizacziyi-litnih-klubiv-dlya-ditej-v-gromadah-z-fokusom-na-proforiyentacziyu-ditej-ta-pidlitkiv.pdf
4. Індекс майбутнього. Професійні очікування та розвиток підлітків в Україні : результати глибинного дослідження у сфері освіти. Фундація Олени Зеленської. 2025. URL: https://foundation-s3.s3.eu-north-1.amazonaws.com/Indeks_majbutnogo_Profesijni_ochikuvannya_2025_6b1deb470a.pdf
5. Кар'єрний GPS: навчальна програма з особистісного розвитку і кар'єрного орієнтування з урахуванням гендерного різноманіття для учнів 8–9 класів : конспект вчителя. ГО «ГО ГЛОБАЛ», 2026. 229 с.
6. Навчальна програма курсу «Кар'єрний GPS: програма особистісного розвитку й кар'єрного орієнтування з урахуванням гендерного різноманіття. 8–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. Ірина Плешакова. 2026. 31 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/navchalni-programi-kursiv-za-viborom/2026/np-karjernii-gps-grif.pdf
7. Навчальна програма курсу «Особистісний розвиток і кар'єрне орієнтування. 10–11 кл. Основний рівень» для закладів загальної середньої освіти / Плешакова І. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2025/final-np-karjer-orijent-plesakova-docx.pdf
8. Професії : модельна навчальна програма курсу за вибором для учнів та учениць 8–9 класів закладів загальної середньої освіти / Н. Г. Протасова, В. В. Полторак, Ю. О. Молчанова, Н. Ю. Балабуст, М. В. Гриньова, К. Борер, В. Вайдінгер. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 21.05.2026 № 819). Київ : Міністерство освіти і науки України, 2026. URL: https://kucprppkmr.od.gov.ua/wp-content/uploads/2026/06/21.05.26-_Modelna-navchalna-programa-_Kurs-za-vyborom-Profesiyi-dlya-uchniv-ta-uchenyts-8-9-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity_-avt.-Poltorak-V.-Molchano.pdf
9. Професії: професійна орієнтація у громадах, закладах освіти та на підприємствах. Посібник для учнів та учениць 8–9 класів ЗЗСО / А. Баяту, К. Борер, В. Вайдінгер, Н. Балабуст, М. Гриньова ; за ред. Н. Ветлі ; заг. ред. укр. версії Н. Протасової, В. Полторак,

Ю. Молчанової, Я. Мозгової. К. : Швейцарсько-український проєкт DECIDE — «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2026. 208 с.
10. Професійна орієнтація у Новій українській школі. 2020. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/konczepcziya-profori%D1%94ntaczii%CC%88-dlya-gromadskogo-obgovorennya-16_12_20-.pdf
11. Шевенко А. М. Підготовка радника з профорієнтації для закладів загальної середньої освіти : методичні рекомендації. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. 74 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748205/1/Шевенко%20А.М.%20Методичні%20рекомендації_2025_рукопис.pdf
12. CAST. Universal Design for Learning Guidelines Version 3.0. Lynnfield, MA : CAST, 2024. URL: https://udlguidelines.cast.org/
13. Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS). ELGPN Tools No. 4. European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), 2015. URL: https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/ELGPN_CMS_tool_no_4_web.pdf
14. Gollob R., Weidinger W. Professional Development through Classroom Visits: Observation-Handbook for Teachers. Lesson Observation and Quality Feedback. Zurich : Zurich University of Teacher Education, International Projects in Education (IPE), 2022. URL: https://ipe-textbooks.phzh.ch/globalassets/ipe-textbooks.phzh.ch/english/reflect/en_hb-teachers_for-web.pdf
15. OECD. OECD Learning Compass 2030: A Series of Concept Notes. Paris : OECD, 2019. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/1-1-learning-compass/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf
16. OECD. Teacher Professional Learning: Drawing Upon International Practice for a Future Vision for Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2025. URL: https://doi.org/10.1787/0cceeddf-en

Додаткова література

1. Всеукраїнський проєкт з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії». URL: https://hryoutest.in.ua/
2. Дерево професій. Дія.Освіта. Міністерство цифрової трансформації України. URL: https://osvita.diia.gov.ua/profession-tree
3. Платформа з профорієнтації та розвитку кар'єри. Офіційний інтернет-портал Державної служби зайнятості України. URL: http://profi.dcz.gov.ua/
4. EntreComp (Entrepreneurship Competence Framework). Європейська рамка підприємницької компетентності. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework_en
5. Euroguidance : European network of national resource and information centres for guidance / European Commission. URL: https://euroguidance.eu
6. Euroguidance Україна : офіційний вебсайт. URL: https://euroguidance.nqa.gov.ua
7. Europass : European Union initiative for skills and career development / European Commission. URL: https://europass.europa.eu
8. European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop). Guidance: supporting youth to manage their careers. Luxembourg : Cedefop, 2017. URL: https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/guidance-supporting-youth-manage-their-careers
9. European Skills/Competences, Qualifications and Occupations (ESCO) / European Commission. URL: https://esco.ec.europa.eu/en
10. Dudley P. Lesson Study: A Handbook. Cambridge : Lesson Study UK, 2014. URL: https://lessonstudy.co.uk/lesson-study-a-handbook/

11. LifeComp (Life Competence Framework). Європейська рамка особистісних, соціальних компетентностей та компетентності «навчання впродовж життя». URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/lifecomp_
12. Ridge B. L., Lavigne A. L. Improving Instructional Practice through Peer Observation and Feedback: A Review of the Literature. Education Policy Analysis Archives. 2020. Vol. 28. Article 61. URL: https://doi.org/10.14507/epaa.28.5023
13. Savickas M. L. Career Construction Theory and Practice. Career Development and Counseling: Putting Theory and Research to Work / eds. S. D. Brown, R. W. Lent. 2nd ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2013. P. 147–183.
14. Schools involved / JOBS Project. Website of the Job Orientation Training for Businesses and Schools (JOBS) project. URL: https://jobsproject.ro/schools-involved/
15. Super D. E. A Life-Span, Life-Space Approach to Career Development. Career Choice and Development: Applying Contemporary Theories to Practice / eds. D. Brown, L. Brooks. 2nd ed. San Francisco : Jossey-Bass, 1990. P. 197–261.
16. What you need to know on lifelong learning / UNESCO. URL: https://www.unesco.org/en/lifelong-learning/need-know
17. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2025. Geneva : World Economic Forum, 2025. URL: https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025